یاری، شیوا؛ اجاقی، رضوان(۱۳۹۷). شناخت دستاوردها و اثرات عملی خواندن در بین اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۸(۲)، ۱۰۵-۱۲۷.

شناخت دستاوردها و اثرات عملی خواندن در بین اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه

شیوا یاری[۱]، رضوان اجاقی[۲]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۱/۱۹

DOI: 10.22067/riis.v0i0.70435

چکیده

مقدمه: نظر به اهمیت خواندن برای فرد و جامعه و پایین بودن سرانه خواندن در کشوری چون ایران، پژوهشگران، اندیشمندان و مسئولان حوزه خواندن از جمله مجموعه کتابخانه‌های عمومی کشور سال‌هاست که هر یک به شیوه‌ای در تلاش‌اند تا بتوانند با ارائه راهکارها، برنامه‌ها، بسترسازی و فراهم نمودن زیرساخت‌ها و تبلیغات مناسب، افراد را به‌سمت خواندن جذب کنند. در این میان، بارها از مفید بودن خواندن و مزایای آن بحث شده است. در اهمیت خواندن و وجود مزایا و منافع فراوان آن برای فرد و جامعه تردیدی وجود ندارد، اما آنچه مهم است این است که در نهایت خواندن، عملاً چه آثار و نتایجی در زندگی افراد اهل مطالعه داشته است. به دیگر سخن، دستاوردها و اثرات عملی خواندن در زندگی افراد چیست؟ از این‌رو، پژوهش حاضر درصدد است دستاوردها و اثرات عملی خواندن را در بین اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه شناسایی نماید.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر با رویکرد روش‌شناختی کیفی انجام شده و روش پژوهش، تحلیل محتوای کیفی است. داده‌ها با استفاده از مصاحبه عمیق گردآوری شده است. مشارکت‌کنندگان ۳۱ نفر از اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه در تابستان سال ۱۳۹۵ بودند. نمونه‌گیری به روش هدفمند انجام گرفت و تا اشباع اطلاعات ادامه یافت. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شد. تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری اطلاعات انجام گرفت.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها منجر به استخراج ۱۴ موضوع اصلی، ۲۷ زیر موضوع و ۲۱ موضوع فرعی گردید. ۱۴ موضوع اصلی عبارت‌اند از: پیشرفت علمی؛ توسعه ذهن؛ به‌روز بودن؛ تفریح سودمند؛ دستیابی به آرامش و نشاط؛ خودسازی و شخصیت‌سازی؛ کسب توان و باز توانی اجتماعی؛ کسب تجربه؛ درمان مشکلات؛ بهبود کیفیت زندگی؛ کسب اعتبار؛ الگوبرداری؛ خلاقیت و مشارکت ذهنی. هر کدام از موضوعات اصلی نیز دارای زیر موضوعات و موضوعات فرعی هستند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاکی از آن است که با خواندن، دستاوردهایی عاید فرد می‌شود که در هر مرحله از زندگی باعث دستیابی وی به موفقیت و ایجاد تغییرات مثبت عینی و ذهنی به‌صورت مشهود و یا نامشهود می‌شود. این تغییرات هر چند فردی است اما

---

۱. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تهران و کارشناس مسئول بودجه و منابع درآمدی اداره کل استان کرمانشاه، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (نویسنده مسئول)، shiva.yari@ut.ac.ir

۲. کتابدار کتابخانه عمومی الغدیر، اداره کل استان کرمانشاه، نهاد کتابخانه‌های عمومی و کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، rezvan.ojaqhy@gmail.com

به‌صورت غیرمستقیم در پیشرفت و بهبود جامعه نیز تأثیرگذار است. بنابراین اهمیت دادن و شناسایی چنین دستاوردهایی، می‌تواند در جهت رسیدن به جامعه‌ای اهل خواندن راهگشا باشد.

کلیدواژه‌ها: خواندن، دستاوردها، اثرات عملی، کتابخانه‌های عمومی، اعضا، شهر کرمانشاه.

مقدمه

خواندن به‌عنوان یک فرایند تعاملی، ارتباطی، فعال و دربردارنده معنا، پذیرفته شده است. خواندن فقط مختص متون چاپی نیست، بلکه درباره توانایی تفسیر هر چیزی است که برای انتقال یک پیام یا آنچه ارتباطات را ممکن می‌سازد، در نظر گرفته شده است (Knapp & Hettinger, 2001). بوسایو (Busayo, 2005) معتقد است خواندن تلاش برای جذب اندیشه نویسنده و شناخت آن چیزی است که نویسنده انتقال داده است. افراد از طریق خواندن به دانش دست می‌یابند. آدلر و ون‌دورن[1] (۱۳۷۱) نیز خواندن را کسب اطلاعات یا فهمیدن مطالب و نتیجه آن‌را، ادراک و فهم بیشتر انسان دانسته‌اند. یاری (۱۳۹۴) نیز در این زمینه می‌گوید: خواندن درک پیام و اندیشه‌ای (علمی، ادبی، فرهنگی، هنری) است که در محمل انتقال‌دهنده اطلاعات به‌صورت مکتوب یا کلامی (صوتی یا صوتی/تصویری) و برگرفته از متن مکتوب وجود دارد. خواندن باید هدفمند (حتی به‌قصد لذت)، اثرگذار و با تأمل و تفکر همراه باشد.

خواندن یکی از قدیمی‌ترین عادت‌های تمدن بشری (Loan, 2012)، یکی از قدیمی‌ترین ویژگی‌های پیشرفت و توسعه بشر و عامل جدی اثرگذار بر رشد فکری و عاطفی انسان (Satija, 2002) و عنصری حیاتی برای افراد و منبع تغذیه فکر و پرسش در جوامع دموکراتیک است (Bundy, 2008). پیشرفت و توسعه فردی در سایه خواندن به توسعه جامعه خواهد انجامید و به این ترتیب کشور به فرزانگی و سعادتمندی، بلندمرتبگی و توسعه‌یافتگی نائل خواهد شد. بنابراین میل به خواندن هم از لحاظ فردی و هم از نظر اجتماعی نتایجی خوشایند به همراه دارد.

نظر به اهمیت خواندن برای فرد و جامعه و پایین بودن سرانه خواندن در ایران، پژوهشگران، اندیشمندان و مسئولان حوزه خواندن از جمله مجموعه کتابخانه‌های عمومی کشور – که به‌عنوان مهم‌ترین نهاد فرهنگی جامعه وظیفه و هدف اصلی خود را گسترش فرهنگ خواندن و دسترس‌پذیر ساختن اطلاعات می‌دانند– سال‌هاست که هر یک به شیوه‌ای در تلاش‌اند تا بتوانند با ارائه راهکارها، برنامه‌ها، بسترسازی و فراهم نمودن زیرساخت‌ها و تبلیغات مناسب، افراد را به‌سمت خواندن جذب کنند. در این میان، بارها از مفید بودن خواندن و مزایای آن بحث شده است. در اهمیت خواندن و وجود مزایا و منافع فراوان آن برای فرد و جامعه تردیدی وجود ندارد، اما آنچه مهم است این است که در نهایت خواندن، عملاً چه آثار و نتایجی در زندگی افراد اهل مطالعه داشته است. به

1. Adler & Van Doren

دیگر سخن، دستاوردها و اثرات عملی خواندن در زندگی افراد چیست؟ از این‌رو، پژوهش حاضر درصدد است دستاوردها و اثرات عملی خواندن را در بین اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه – با این پیش‌فرض که این افراد اهل خواندن مداوم بوده و به‌دستاوردهایی نائل شده‌اند– شناسایی نماید. شناخت دستاوردها و اثرات عملی خواندن می‌تواند راهگشای برنامه‌ریزی‌های سازمان‌ها و نهادهای درگیر با مسئله خواندن باشد. همچنین بیان آثار و نتایج عملی خواندن افزون بر ارائه نظریات در حوزه خواندن، عاملی مهم و تأثیرگذار در جذب مردم به این قلمرو خواهد بود. شناسایی دستاوردهای خواندن، می‌تواند عامل و انگیزه مهمی در استمرار و تداوم خواندن شود و از آنجا که انگیزه یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کنش خواندن در بین افراد است، افراد با دیدن نتایج عملی و دستاوردهای خواندن خود و دیگران به‌شکل مؤثرتری به‌سمت خواندن جذب می‌شوند.

پیشینه پژوهش

در دنیا به بحث خواندن توجه بسیار زیادی شده است. حجم بالای منابع انتشار یافته در این حوزه، محکم‌ترین گواه بر این ادعاست. در این حوزه پژوهش‌های مختلفی انجام شده که هر یک از جنبه‌ای خاص به مسئله خواندن توجه نموده‌اند. در راستای موضوع پژوهش حاضر، منابع مختلفی یافت شد که هر یک آثار و نتایج خواندن را بر جنبه‌ای خاص بررسی نموده‌اند که در ادامه به معرفی برخی از این آثار پرداخته می‌شود.

اثربخشی مطالعه کتاب‌های غیردرسی بر اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان لامرد توسط پالهنگ (۱۳۸۹) به روش تجربی انجام شد. برای بررسی اعتماد به نفس از پرسشنامه استاندارد کوپر اسمیت و برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی از آزمون محقق ساخته استفاده شد. دانش‌آموزان به‌مدت ۸ هفته به مطالعه کتب غیردرسی پرداختند. در پایان ۸ هفته از هر دو گروه پس‌آزمون گرفته شد. نتایج به‌دست آمده نشانگر تأثیر مثبت مطالعه کتب غیردرسی بر اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی گروه آزمایش بود.

در پژوهشی تأثیر کتاب‌درمانی بر خودپنداره مثبت نوجوانان دختر دارای ۱۱–۱۶سال عضو کتابخانه‌های عمومی شهر خرم‌آباد با روش مطالعه نیمه‌تجربی و در قالب یک طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل توسط تاجداران، پیوسته‌گر و مرادی (۱۳۹۳) انجام شد. یافته‌ها نشان دادند کتاب‌درمانی بر افزایش خود پنداره مثبت نوجوانان دختر مؤثر بوده است.

در بررسی نظرات دانش‌آموزان دوره ابتدایی منطقه ۱۴ شهر تهران نسبت به تأثیر مطالعه منابع غیردرسی بر انگیزه تحصیلی توسط دهقان‌پور (۱۳۹۴) با استفاده از روش پژوهش پیمایشی، نتایج نشان داد مطالعه منابع غیردرسی به میزان زیادی بر انگیزه تحصیلی مؤثر بوده است.

با هدف تعیین اثربخشی مطالعه روزانه شعر بر افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان به روش شبه‌آزمایشی، با طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه گواه، پژوهشی توسط حسینی و بابایی (۱۳۹۴) انجام شد. نتایج حاکی از تأثیر مطالعه روزانه شعر بر افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان بود.

به‌منظور آگاهی از نظرات دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد و بررسی نقش مطالعه آزاد بر موفقیت تحصیلی آنها، ظریف‌قاسمیان (۱۳۹۵) به پژوهشی با استفاده از روش پیمایشی پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد اکثریت دانشجویان معتقد بودند که مطالعه آزاد نقش مثبتی بر موفقیت تحصیلی آنها داشته است و به‌طور کلی اثرات ناشی از مطالعه آزاد توانسته است در رشد علمی و موفقیت تحصیلی آنها مؤثر باشد.

تأثیر وضعیت مطالعه بر کیفیت زندگی زنان شهر ساری به روش پیمایشی توسط سالاری و عابدینی‌دوکی (۱۳۹۵) بررسی شد. بر اساس یافته‌ها، میزان مطالعه بر کیفیت زندگی زنان در چهار بعد فیزیکی (نظیر انرژی لازم برای زندگی)؛ روانی (نظیر ایجاد حس رضایت از خود، لذت بردن از زندگی، معنادار شدن زندگی، رفع عواطف منفی، تقویت قدرت تمرکز)؛ روابط اجتماعی (نظیر تقویت روابط اجتماعی، جلب نظر و حمایت دیگران) و محیطی (نظیر بهبود امکانات و شرایط محل زندگی، سالم نگه‌داشتن محیط اطراف) تأثیر داشته است.

تأثیر خواندن بر توانایی‌های شناخت اجتماعی افراد توسط تامیر، بریکر، دودل فدر و میچل (Tamir, Bricker, Dodell-Feder & Mitchell, 2015) به روش تجربی بررسی شد. نتایج نشان داد شرکت‌کنندگانی که اکثر اوقات داستان می‌خواندند، قوی‌ترین عملکرد شناخت اجتماعی را از خود نشان دادند.

تأثیر خواندن داستان‌های ادبی در مقابل غیر داستان را در توانایی‌های شناختی دانشجویان کارشناسی دانشگاه اوکلاهاما در ایالات‌متحده[1] توسط بلاک و بارنز (Black & Barnes, 2015) آزمون شد. به این منظور تأثیر خواندن بر نظریه ذهن[2] را ارزیابی کردند. بر اساس نتایج، خواندن داستان ادبی، نظریه ذهن را توسعه داده است.

تأثیر خواندن گسترده بر مهارت نوشتاری زبان‌آموزان ایرانی به روش تجربی توسط پورصوتی و دواتگری اصل (Poorsoti & Davatgari Asl, 2016) آزمون و تأثیر آن مورد تأیید قرار گرفت.

تأثیر خواندن گسترده بر درک مطلب، سرعت خواندن و دامنه لغات با استفاده از تشکیل دو گروه کنترل و گواه در بین دانشجویان زبان انگلیسی دانشگاه کره توسط سوک (Suk, 2017) بررسی شد. یافته‌های ایشان نشان داد که خواندن تأثیر مثبت و معناداری بر درک مطلب بهتر، سرعت خواندن بیشتر و افزایش دامنه لغات دارد.

1. University of Oklahoma, United States
2. Theory of Mind

در پژوهشی به روش متاآنالیز تأثیر خواندن در اوقات فراغت بر توانایی‌های اجتماعی-شناختی مردم توسط مامپر و جرینگ (Mumper & Gerrig, 2017) بررسی شد. مطالعات ایشان نشان داد که خواندن آثار داستانی و غیرداستانی بر بهبود شناخت و نظریه ذهن تأثیر داشته است؛ اما خواندن آثار داستانی نسبت به غیرداستانی همبستگی بیشتری بر بهبود توانایی‌های اجتماعی -شناختی افراد داشته است.

مرور پیشینه‌های مورد بررسی نشان می‌دهد اثری که با رویکرد کیفی و با دیدگاهی جامع‌نگر و مبتنی بر تجربه‌های افراد به شناخت عمیق دستاوردها و اثرات عملی خواندن در جنبه‌های مختلف پرداخته باشد، انجام نشده است. پژوهش‌های مورد بررسی هر یک به شیوه‌های مختلف نظیر روش تجربی و پیمایشی به بررسی تأثیر جنبه‌ای ویژه از خواندن پرداخته‌اند که موردنظر پژوهشگر بوده است. جامعه آماری پژوهش‌ها نیز به‌طور عمده، دانشجویان و دانش‌آموزان بوده‌اند. لذا انجام پژوهشی با رویکرد پژوهش حاضر ضروری می‌باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد روش‌شناختی کیفی انجام شده و روش پژوهش، تحلیل محتوای کیفی است. داده‌ها با استفاده از مصاحبه عمیق گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش، اعضای فعال و کتابخوان کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه در تابستان سال ۱۳۹۵ به تعداد ۱۸۰۰۰ نفر بودند. شرایط ورود به مطالعه این بود که اعضا حداقل یک سال سابقه عضویت فعال کتابخانه را داشته و نیز به شرکت در مصاحبه تمایل داشته باشند. روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و حجم نمونه به اشباع اطلاعات و تکرارپذیری داده‌ها بستگی داشت. برای انجام نمونه‌گیری و انتخاب اعضای فعال اهل مطالعه، هم از کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه و هم از اعضای فعال شناسایی‌شده کمک گرفته شد. به این شکل که از این اعضا درخواست می‌شد چنانچه در بین همتایان خود در کتابخانه فرد دیگری را با ویژگی‌های موردنظر این پژوهش می‌شناسند، معرفی کنند. نمونه‌گیری و انجام مصاحبه‌ها به‌همین صورت ادامه پیدا کرد تا زمانی‌که به اطلاعات تکراری رسید و دیگر اطلاعات جدیدی از افراد به‌دست نیامد.

در زمان اجرای مصاحبه‌ها ضمن یادداشت‌برداری از نکات ضروری با کسب اجازه از مصاحبه‌شوندگان با استفاده از دستگاه ضبط‌صوت، مصاحبه‌ها ضبط شد. همچنین در خصوص دلایل انجام مصاحبه و اطمینان از رعایت اصل محرمانگی در مطالعه به مصاحبه‌شوندگان توضیح داده شد. در مجموع ۳۱ مصاحبه انجام شد. مدت مصاحبه‌ها بین ۳۰ تا ۶۰ دقیقه متغیر بود.

به‌منظور اعتبارسنجی پژوهش از معیارهای اعتبارپذیری و قابلیت اطمینان که جایگزین روایی و پایایی در پژوهش کمی هستند، استفاده شد. اعتبارپذیری عبارت است از درجه اعتماد به واقعی بودن یافته‌ها برای شرکت-

کنندگان پژوهش و برای زمینه‌ای که پژوهش در آن انجام گرفته است (لینکلن و گوبا[1]، ۱۹۸۵؛ نقل در حریری، ۱۳۸۵). به این منظور راهکارهای تبادل‌نظر با همتایان و ارائه اطلاعات استخراج شده از مصاحبه‌ها به برخی از مشارکت‌کنندگان به‌کار گرفته شد.

قابلیت اطمینان جایگزین مفهوم پایایی در پژوهش کیفی است. به این معنا که پژوهشگر به‌جای اینکه بخواهد افراد در شرایط مشابه به‌همان نتایج برسند، در پی آن است که خواننده متقاعد شود که با توجه به فرایند طی شده در پژوهش، یافته‌ها از قابلیت اطمینان برخوردار است (حریری، ۱۳۸۵). برای قابل‌ردیابی کردن فرایند پژوهش و برای اینکه امکان بازرسی و کنترل قابلیت اطمینان پژوهش، برای افراد خارج از پژوهش نیز فراهم شود، «مسیرنمای حسابرسی[2]» تهیه شد. به این معنا که جزئیات مربوط به چگونگی گردآوری داده‌ها و نحوه تصمیم‌گیری‌ها، تفسیرها و تحلیل‌های طی شده در فرایند پژوهش به عنوان جای پایی برای حسابرسی، تهیه و نگهداری می‌شود. این مسیرنما شامل مصاحبه‌های ضبط‌شده، متون نسخه‌برداری شده مصاحبه‌ها، برگه راهنمای مصاحبه، فهرست مصاحبه‌شوندگان، فرضیه‌هایی که پژوهشگر در جریان تحلیل داده‌ها در نظر داشته و مقوله‌های استنتاج شده از داده‌ها و یادداشت‌های پژوهشگر است (حریری، ۱۳۸۵).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی مطابق با روش استربرگ[3] (۱۳۸۴) استفاده شد. به این منظور در ابتدا صحبت‌های ضبط‌شده بلافاصله بعد از انجام هر مصاحبه، ابتدا بر روی کاغذ پیاده و سپس در رایانه تایپ و ذخیره شدند. سپس متن مصاحبه‌ها چندین بار خوانده و مرور شدند به‌طوری‌که پژوهشگر در داده‌ها تسلط کافی پیدا کند. در مرحله سوم داده‌ها به واحدهای معنایی (کد) در قالب جملات و پاراگراف‌های مرتبط با معنای اصلی شکسته شدند. واحدهای معنایی نیز چندین بار مرور و سپس کدهای مناسب هر واحد معنایی نوشته شدند. به این صورت که در هر کدام از مصاحبه‌ها، موضوعات از یکدیگر مجزا گردید و سپس هر موضوعی به زیر مجموعه‌های دیگری تقسیم شده و به این ترتیب موضوعات و زیر موضوعات همه مصاحبه‌ها مشخص شدند. کدها بر اساس تشابه مفهومی و معنایی طبقه‌بندی و تا حد امکان کوچک و فشرده شدند. روند تنزل در داده‌ها در تمام واحدهای تحلیل و طبقات فرعی و اصلی جریان داشت. در نهایت داده‌ها در طبقه‌های اصلی که کلی‌تر و مفهومی‌تر هستند، قرار گرفتند و سپس مفاهیم انتزاع و پیشنهادات ارائه شدند.

1. Lincoln and Guba
2. Auditing trail
3. Sterberg

یافته‌ها

ویژگی‌های دموگرافیک نمونه مورد مطالعه به این شرح بود: ۱۷ خانم و ۱۴ آقا با دامنه سابقه عضویت ۱-۵ سال (۱۱ نفر)، ۵-۱۰ سال (۱۳ نفر) و ۱۰ سال به بالا (۷ نفر) بودند. همچنین سطح تحصیلات ایشان دیپلم (۵ نفر)، کارشناسی (۱۵ نفر) و کارشناسی ارشد (۱۱ نفر) بود.

تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه منجر به شکل‌گیری ۱۴ موضوع اصلی، ۲۷ زیرموضوع و ۲۱ موضوع فرعی گردید که در ادامه به شرح آنها پرداخته می‌شود.

۱. پیشرفت علمی: از جمله دستاوردهای خواندن جامعه مورد مطالعه، توانمندی در گفتار و نوشتار، تقویت یادگیری، پیشرفت تحصیلی و توانمندی در آموزش و پژوهش بود که تحت عنوان کلی‌تر پیشرفت علمی دسته‌بندی شد.

از مشهورترین دستاوردهای خواندن در هر زبان و نگارشی می‌توان از کسب مهارت‌های گفتاری و نوشتاری به‌واسطه زبان‌آموزی نام برد. کسب این‌چنین مهارت‌هایی در همه سنین و سطوح دیده شده است. فن گفتار ناشی از کنترل عواطف درونی و نیز غنی بودن خزانه واژگان است. چگونگی بیان خواسته‌ها، مشکلات، احساسات، نیازها و کمبودها گاهی برای اثرگذاری بیشتر بستگی به نوع گفتار فرد دارد. پاسخ اینکه چرا برخی به خواسته خود می‌رسند و برخی نمی‌رسند بنا به اظهارات مشارکت‌کنندگان در همین مهارت در گفتار نهفته است. مفاهیم انتزاعی از اظهارات ایشان نشان می‌دهد خواندن هر چه بیشتر کتاب می‌تواند تجربه‌های ارزنده‌ای در باب روش‌های گفتاری ارائه کرده و نیز با افزایش دامنه لغات محفوظ در ذهن فرد، قدرت بیشتری برای نمایش مهارت در اثرگذاری کلام به شخص ببخشد. همچنین مشارکت‌کنندگان در این زمینه اظهار داشتند که خواندن در تقویت توان نوشتاری هم در زبان مادری و هم در زبان دوم، در سنین کودکی، نوجوانی و بزرگسالی آشکارا مؤثر و قابل‌لمس است. به نوشته ادن و آفره (Eden & Ofre, 2010) بسیاری از فعالیت‌های عادی زندگی به توانایی خواندن نیاز دارد. علاوه بر این، خواندن درک فرد را در خصوص چگونگی استفاده از زبان تقویت می‌کند؛ در نتیجه زبان گفتاری و نوشتاری فرد را بهبود می‌بخشد.

از دیگر دستاوردهای خواندن تقویت یادگیری بود که خود شامل اختیار و آمادگی در یادگیری عنوان شد. مطالعه آزاد به‌دلیل آنکه اختیاری است، تحول عمیقی در یادگیری خوانندگان به‌وجود می‌آورد که می‌توان در پی این امر به آمادگی در یادگیری اشاره کرد. تحصیلات رسمی در انواع نظام‌های آموزشی، نیازمند صرف زمان در بازه‌های سنی، زمانی و مکانی تعریف شده است، اما خواندن این امکان را به افراد می‌دهد که مطالب مورد علاقه خود را در هر بازه‌ای که مطلوب آنهاست، بیاموزند. اختیار در یادگیری نقطه مقابل اجبار در یادگیری است. یادگیری که در جامعه با عناوین آموزش، پرورش، تعلیم و تربیت شناخته شده است، در برخی موارد

به‌دلیل عامل اجبار، افراد را دچار واپس گرایی می کند. در صورتی که تشویق به خوانـدن و یـا فـراهم‌آوری زمینـه خواندن به‌صورت غیرمستقیم، موجب اختیار در یادگیری شده و بنا به اظهارات مشارکت کنندگان نتـایج مطلـوبی در زمینه آموزشی به ارمغان می‌آورد.

یادگیری متأثر از عوامل متعدد داخلی و خارجی چندی است. یکی از این عوامل آمادگی از نظـر ذهنـی برای یادگیری است که توجه نکردن به این عامل منجر به یادگیری سطحی و در نتیجه تربیت نیروهـای کـم‌تـوان خواهد شد. کودکی که در کودکی مطالعه می کند، اطلاعات و دیدگاه وسیع‌تری پیدا می کند و با افزایش سـطح این خواندن، کودک توان یادگیری بیشتری برای مطالـب درسـی نشـان مـی‌دهـد. همـین امـر در بزرگسـالان نیـز به‌وضوح رؤیت شده است. بنا به ادعای مشارکت کنندگان، خواندن سبب افزایش کنجکاوی و افزایش درک مغز برای مطالب جدید می شود. در مجموع، نتیجه اختیـار و آمـادگی در یـادگیری، تقویـت و ارتقـای یـادگیری فـرد است.

همچنین مصاحبه با مشارکت کنندگانی که جزء افراد موفق در کنکورهای متفاوت ورودی دانشـگاه‌هـا و نیز پژوهشگران برتر بودند، نشان داد، ایشان پیشرفت‌های علمی خویش را مدیون خواندن خود هستند، حتی برخی ابراز کردند شروع خواندن از کودکی تأثیر بسزایی در شکل گیری آینده آنها داشته است. توانمندی در آموزش و پژوهش نیز دستاوردی دیگر از خواندن بود که توسط مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره شد. مصادیق پیشرفت علمی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع پیشرفت علمی

زیرموضوعات پیشرفت علمی		اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
توانمندی در گفتار و نوشتار		«بعضی‌ها می‌گن رمان خوندن اتلاف وقته. ولی به نظر من این‌طور نیست. من به رمان و داستان علاقه زیادی دارم و از بچگی می‌خوندم. خودم تأثیرش رو به عینه تو زندگیم دیدم. مثلاً دایره لغاتی که بلدم و به‌کار می‌برم حتی از اطرافیان و دوستانم بیشتره یا اینکه تو مدرسه راحت‌تر از همکلاسی‌هام انشاء می‌نوشتم و املام هم عالی بود ...»	۵
تقویت یادگیری	اختیار در یادگیری	«به نظر من خوبی مطالعه اینه که هر وقت دلت خواست هرجا بودی می‌تونی بخونی کلی هم چیز یاد بگیری آخرشم کسی نگه امتحان داری. همیشه مطالعه غیردرسی بهتر از درسی جواب می‌ده چون استرس نداری»	۲
	آمادگی در یادگیری	«مطالعه باعث شناخت بهتر محیط زندگی توسط کودک می‌شه و در نتیجه با محیط بهتر هماهنگ می‌شه. مطالعه در سن کودکی باعث می‌شه وقتی آموزش رسمی کودک شروع شد بهتر یاد بگیره و واهمه نداشته باشه»	۸
پیشرفت تحصیلی		«شرط ادامه تحصیل اینه که کتابخون باشی و حتی باید به مطالعه هم علاقه‌مند باشی تا بتونی تا بالاترین مقطع ادامه بدی. مطالعه کردن من باعث شده هم در تحصیلاتم موفق باشم و هم علاقه‌مند به ادامه تحصیل بشم ...»	۱۳
توانمندی در آموزش و پژوهش		«یه معلم یا استاد دانشگاه یا پژوهشگر موفق نیازمند مطالعه مداوم و منظمه. من پژوهشگرم و موفقیتم در این امر به مطالعات زیادی که تو رشته خودم دارم، برمی‌گرده»	۱۳

۲. توسعه ذهن: طبق اظهارات مشارکت‌کنندگان خواندن منجر به توسعه ذهن در قالب تقویت قوای ذهنی و کسب شناخت و دانش می‌شود. ذهن انسان ظرفیت و توانمندی‌های متعددی دارد که شناسایی و استفاده از آن‌ها مستلزم آگاهی است. این آگاهی به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم با خواندن کسب می‌شود و ظرفیت‌ها و قدرت‌های مغزی را افزایش می‌دهد. دستاوردهای مذکور در زیرموضوعات تمرین و ایجاد تمرکز، تقویت حافظه، تقویت قدرت استدلال/تجزیه و تحلیل، درک انواع عواطف و احساسات و دریافت بدی و خوبی آن‌ها، تسریع رشد فکری و لذت کشف و یافتن دسته‌بندی شدند. شناخت نیز اتفاقی است که با افزوده شدن آگاهی در ادراک، تصور و تفکر انسان رخ می‌دهد و دانش به‌صورت تدریجی در حافظه انباشت می‌شود که می‌تواند در موقع لزوم نمود پیدا کرده و به تفکر جدیدی بیانجامد. طبق نظر مشارکت‌کنندگان کسب شناخت و دانش می‌تواند از دستاوردهای خواندن باشد. جدول شماره ۲ اظهارات مشارکت‌کنندگان را بیان می‌کند.

جدول ۲. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع توسعه ذهن

زیرموضوعات توسعه ذهن		اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
تقویت قوای ذهنی	تمرین و ایجاد تمرکز	«قبلاً طرف کتاب نمی‌رفتم، چون تا می‌خوندم خوابم می‌گرفت ... اما کم‌کم بزرگ‌تر شدم علاقم به خوندن بیشتر شد دیگه خوابم نمی‌بره. حتی روی درس خوندنم تأثیر گذاشته و تمرکز بیشتری موقع خوندن دارم»	۱
	تقویت حافظه	«یه مثال خیلی خوب بزنم؛ پای سخنرای آقای الهی قمشه‌ای بشینید، ببینید با این سن و سالش چه حافظه‌ای داره. مثل کامپیوتر تمام شعر و فلسفه و قرآن و عرفان و علم رو به هم وصل می‌کنه، بدون ذره‌ای خطا از حافظه‌اش ... خوب این تأثیر مطالعه زیاده»	۶
	تقویت قدرت استدلال/ تجزیه و تحلیل	«خوندن بعضی از کتاب‌ها توان ذهنی انسان را بالا می‌بره و بهش یاد می‌ده چطور مستدل بحث کنه ...»	۱۲
	درک انواع عواطف و احساسات	«به عنوان مثال خود من بعد از مطالعه کتاب کیم فیلبی (بزرگترین جاسوس قرن) به‌طور کلی متوجه عرق میهن‌پرستی شدم که وجودش یعنی چه»	۱۸
	تسریع رشد فکری	«مطالعه هم می‌تونه اثر مقطعی و گذرا بر فرد داشته باشه و هم اثر دائمی. این مورد به خیلی چیزا بستگی داره؛ اما در مجموع خوندن فکر آدم رو باز می‌کنه»	۲۰
	لذت کشف و یافتن	«شناخت و کشف موضوعات و مباحث جدید لذت خاصی داره ...»	۲۱
کسب شناخت و دانش		«با مطالعه، جواب خیلی چیزها که حتی ممکنه پیش پا افتاده باشه اما دیگران ندونن رو می‌فهمی و بعد وقتی سؤال براشون پیش میاد، بهشون می‌گی»	۳۰

۳. به‌روز بودن: طبق اظهارات مشارکت‌کنندگان از دیگر دستاوردهای خواندن می‌توان به به‌روز بودن افراد اشاره کرد. به‌نظر ایشان خواندن باعث روزآمدی آن‌ها در تمامی زمینه‌ها شده است. مشارکت‌کننده‌ای ۲۸ ساله کارشناسی ارشد با سابقه ۵ سال سابقه عضویت در کتابخانه می‌گوید: «آگاهی و اطلاع از مسائل و مباحث روز از جمله نتایج مطالعه برای من بوده ...».

٤. تفریح سودمند: یکی از دغدغه‌های همیشگی انسان، تعریف تفریح، زمان و مکان تفریح و چگونگی انجام آن برای دستیابی به تعالی تفریح است. مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند که انجام امور تفریحی یکی از برنامه‌های پر کردن اوقات فراغت است. بنا بر گفته ایشان خواندن به‌قصد لذت، تفریح مناسبی در اوقات فراغت برای ایشان ایجاد می‌کند؛ به این دلیل که با کمترین زحمت برای منحرف کردن ذهن از آشفتگی‌های فکری، ساعاتی فارغ از مسائل و مشکلات روزمره می‌توانند به استراحت بنشینند و بخوانند. به عقیده ایشان خواندن افسار ذهن را در دست می‌گیرد و هدایت می‌کند. مشارکت‌کننده کد شماره ۳ می‌گوید: «بهترین استراحت من زمانی هست که کتاب مورد علاقه‌ام رو می‌خونم».

۵. دستیابی به آرامش و نشاط: یکی دیگر از دستاوردهای خواندن که مشارکت‌کنندگان زیادی در تجربه آن با هم شریک بودند، دستیابی به آرامش و نشاط در روح و روان است. آنچه غالب است این است که اغلب افراد از مطالعاتی همچون ادبیات، هنر، دین و روانشناسی آرامش و نشاط کسب می‌کنند، اما نکته جالب

توجه آنکه یافته‌ها نشان داد آرامش و نشاط در مطالعات علمی نیز (تاریخ، جغرافیا، زبان‌های خارجی، علوم اجتماعی، علوم عملی و محض) حاصل شده است. در این قبیل افراد صرف خواندن به‌دلیل علاقه آرامش به همراه دارد. مشارکت‌کننده کد شماره ۲۳ می‌گوید: «خواندن خوش‌ماند بوده و خوش‌گذشت نیست و مفرح و شادی‌بخشه. مطالعه در من شادی ایجاد می‌کنه که گذرا نیست. خود مطالعه خیلی لذت‌بخشه. اصلاً یادگیری در انسان شادی ایجاد می‌کنه ...». مشارکت‌کننده دیگری اظهار می‌دارد: «خیلی وقت‌ها من کتاب می‌خونم که احساس آرامش پیدا کنم و بی‌دغدغه مسائل روز، مدتی با خودم باشم، یعنی یه جورایی استراحت کنم».

٦. خودسازی و شخصیت‌سازی: در اینجا منظور از خودسازی و پرداختن به شخصیت خویش، پرورش و تربیت روح و بعد معنوی و فرا طبیعی انسان و اخلاق و رفتار در برخورد با خویش و دیگران است. لازمه خودسازی کسب دانش در پرتو شناخت خود واقعی انسان و فلسفه حضور وی در دنیاست. تغیر نگرش به‌سوی مثبت‌اندیشی و نیک‌اندیشی و پرهیز از خرافه‌پرستی؛ بهسازی رفتار در قالب‌های اعتدال در گفتار و رفتار و کنترل آن، متانت در رفتار، خوش‌خلقی، تحمل‌پذیری، انعطاف و انتقادپذیری، رفع یا کاهش ویژگی‌های منفی اخلاقی، رعایت آداب اجتماعی؛ دیگرخواهی در قالب‌های هم‌نوع دوستی و خیرخواهی، درک دیگران، انتقال آموخته‌ها به دیگران، رعایت حقوق مردم؛ افزایش اعتماد به‌نفس؛ ارزش قائل شدن برای شخصیت انسانی؛ کوچک شمردن مشکلات دنیوی؛ کسب جهان‌بینی؛ دین‌مداری؛ تأمین نیازهای روحی و معنوی و درک معنای زندگی از دستاوردهای عملی خواندن بنا به اظهارات مشارکت‌کنندگان در پژوهش بود. زیرموضوعات و موضوعات فرعی همراه با اظهارات مشارکت‌کنندگان در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع خودسازی و شخصیت‌سازی

زیرموضوعات خودسازی و شخصیت‌سازی		اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
تغییر نگرش	نیک‌اندیشی	«کتاب‌های روانشناسی فوق‌العاده‌اس. از جمله تأثیرات این کتاب‌ها روی من این بوده که همیشه نیمه خالی لیوان رو نبینم و به زندگی و آینده‌ام امیدوار باشم. در واقع مثبت‌نگر بشم و کمتر منفی‌بافی کنم»	۳
	پرهیز از خرافه‌پرستی	«مادر من خیلی به پیش فالگیر رفتن و ... اعتقاد داشت. برای من همیشه سؤال بود که تا چه حد این جور چیزا واقعیت داره. با دیگران که صحبت می‌کردم، هر کسی نظری داشت که منو قانع نمی‌کرد. بالاخره رفتم سراغ یه سری از کتاب‌هایی که در این مورد هم از نگاه علمی و هم از نگاه دینی صحبت کرده بودن و فهمیدم که چقدر بعضی از این چیزها خرافات و بی‌ارزشه و حتی گناه هم محسوب می‌شه ...»	۲۵
بهسازی رفتار	اعتدال در گفتار و	«مطالعه باعث می‌شه انسان اهل فکر بشه، انسانی که اهل فکر باشه، سنجیده‌تر	۱۹

	رفتار و کنترل آن	عمل می‌کنه، تو همه چیز، تو رفتارش، نو حرف زدنش، تو برخوردهاش ...»	
	متانت در رفتار	«من تو اطرافیانم که نگاه می‌کنم، می‌بینم کسی که اهل مطالعه‌اس یه آرامش و متانت خاصی تو رفتارشه و مثلاً یهو نمی‌پره وسط حرف دیگران ...»	۱۴
	خوش‌خلقی	«دین ما دین اخلاقه. پیامبر ما پیامبر اخلاقه. من وقتی کتاب‌هایی در مورد پیامبر می‌خونم که ایشان چقدر انسان خوش‌خلق و مهربونی بودن، با خودم فکر می‌کنم، حداقل کاری که هیچ خرج و هزینه و زحمتی برام نداره، اینه که با دیگران خوش برخورد باشم و با ترشرویی کام دیگران رو تلخ نکنم»	۱۲
	تحمل‌پذیری	«... حدیث داریم که می‌گه سکوت بهترین پاسخ شخص نادانه. خوندن چنین احادیثی به من کمک کرده که مثلاً سرکارم وقتی مسئله‌ای پیش میاد با همکارم جر و بحث نکنم و نهایتاً سکوت کنم ...»	۲۴
	انعطاف و انتقادپذیری	«دانش و بینش انسان بر اثر مطالعه بالا می‌ره ... وقتی با کسی بحثی پیش میاد، نیاز نیست فوری جبهه بگیری ... چون هر کسی عقاید و افکار خودش رو داره ...»	۱۷
	رفع یا کاهش ویژگی‌های منفی اخلاقی	«... بالاخره مطالعه کردن روی فرد بی‌تأثیر نمی‌تونه باشه. مثلاً من خودم زود عصبانی می‌شم. اخیراً مشغول مطالعه کتابی در خصوص کنترل پرخاشگری و ... هستم. نکات جالبی داره که دارم سعی می‌کنم بهشون عمل کنم. حس می‌کنم دوز عصبانی شدنم داره کمتر می‌شه ...»	۹
	رعایت آداب اجتماعی	«ببینید یه فرد کتابخون شعور اجتماعی بالاتری کسب می‌کنه و حتی خودش رو به رعایت رفتارهای درست در جامعه ملزم می‌کنه. مثلاً تو مترو با هول دادن بقیه وارد قطار نمی‌شه و ...»	۱۱
دیگرخواهی	همنوع دوستی و خیرخواهی	«تو کتاب‌های دینی خوندم که اگه می‌خوای خدا گره از کارت باز کنه، خودت گره از کار مردم باز کن. مطالب زیادی در رابطه با کمک به مردم هست که می‌گه اثرات خوبش به خود شخص برمی‌گرده. این مطالب در من انگیزه ایجاد کرده که به دیگران در حد توانم کمک کنم»	۱۱
	درک دیگران	«خوندن کتاب‌های روانشناسی باعث شده بفهمم هر کسی دنیای خودش رو داره و یه آدم متفاوت و منحصربه‌فرده. باعث شده در پی تغییر طرف مقابلم برنیام و اونو همونجور که هست بپذیرم و درکش کنم»	۴
	انتقال آموخته‌ها به دیگران	«کسی که اهل مطالعه‌اس. اطلاعاتش زیاده و می‌تونه اطلاعاتش رو در اختیار دیگران بذاره. مثل همسرم که در هر موضوعی کلی اطلاعات داره از تاریخچه تا بحث‌های مختلف مربوط به موضوع. فرد اهل مطالعه انتقال آگاهی‌هاش راحت‌تر و سریع‌تره تا کسی که اهل مطالعه نیست و مدام تو حرفاش گیر می‌کنه»	۷

	رعایت حقوق مردم	«کتاب با آگاهی دادن به افراد خیلی تأثیر تو زندگی می‌ذاره. تازگی‌ها یک کتاب درباره قوانین و مقررات رانندگی خوندم که در مورد رعایت حقوق دیگران بود. کاشکی همه بخونن تا بفهمیم که خیلی وقتا داریم از روی ناآگاهی حقوق دیگران را زیرپا می‌گذاریم»	۱۱
افزایش اعتماد به نفس		«من دبیرستانی بودم که کتاب جین ایر رو خوندم. اونقدر برام لذت‌بخش بود که چند بار خوندمش. با خوندن اون کتاب یاد گرفتم که هیچ چیز به اندازه حفظ کردن اعتماد به‌نفس تو هر زمینه‌ای نمی‌تونه به آدم کمک کنه. اون موقع اقتضای سن من تزلزل تو اعتماد به‌نفسم بود؛ اما یادمه با خوندن اون کتاب یواش یواش اعتماد به‌نفسم خوب شد. هرجا کم می‌آوردم خودم رو با شرایط اون شخصیت تطابق می‌دادم؛ نتیجه همیشه خوب بود»	۲۲
ارزش قائل شدن برای شخصیت انسانی		«مطالعه باعث شده بفهمم اصلاً انسان یعنی چی. باعث شده احترام ویژه‌ای برای شخصیتم به‌عنوان یه انسان قائل بشم و خودم رو خوار و بی‌ارزش ندونم ... روح خدا در وجود ما دمیده شده ...»	۳۱
کوچک شمردن مشکلات دنیوی		«... کتاب‌هایی که خوندم تو زندگیم واقعاً تأثیرگذار بودن. مثلاً یادمه جاناتان لیوینگ استون اثر باخ رو که خوندم واقعاً بهم درس داد من خیلی جزئی‌نگر و حساس بودم با کوچک‌ترین باد مخالفی دنیام بهم می‌ریخت و خودمم بهم می‌ریختم، اما با خوندن اون کتاب دید جدیدی از زندگی پیدا کردم. انگار قبلش خواب بودم و الان یهو بیدار شدم... فهمیدم من چقدر کوچیک فکر می-کنم و دنیارو برای خودم محدود کردم ...»	۳
کسب جهان‌بینی		«با مطالعه کردنه که می‌شه از جهان شناخت پیدا کرد. من در این مورد زیاد مطالعه کردم تا بفهمم اسلام دقیقاً چه تفکری در مورد جهان و انسان داره و فرق اسلام با بقیه مذاهب چیه»	۱۶
دین‌مداری		«من سرگذشتنامه خیلی می‌خونم، مخصوصاً سرگذشت عرفا. مثل کتاب سوخته، کتاب آسمانی، کتاب عطش ... این کتاب‌ها باعث شده که مسائل دینی رو به صورت جزئی‌تر، بازتر و حتی عملی‌تر متوجه بشم و درک کنم و سعی کنم اخلاق دینی داشته باشم ... روحم طهارت داشته باشه ... چشمم طهارت داشته باشه ...» «خواندن پرکشنده انسان به سوی برتری‌های انسانی و بازدارنده انسان از گناهه»	۲۸ ۲۳
تأمین نیازهای روحی و معنوی		«پیش اومده که بی‌دلیل احساس افسردگی و ناامیدی داشتم و روحیم داغون بوده. اتفاقی رفتم سراغ سایت‌هایی که مطالبی در مورد موفقیت و امیدواری داشتن. خوندن اون مطالب که برگرفته از کتاب هم بوده، روی من تأثیر خیلی خوبی داشته ... از اینا گذشته مثلاً دعا و قرآن خوندن احساس سبکی به آدم می‌ده»	۲۲

درک معنای زندگی	«تأثیری که خوندن آثار مولانا رو من داشته، فوق‌العاده بوده. دید من رو به زندگی تغییر داده. اینکه از کجا اومدیم و برای چی اومدیم. مولانا منیت رو در خودش کشته. باعث شده منم دیگه این حس‌رو نداشته باشم که چیزی متعلق به منه ... وابستگی به اشیاء ندارم ...»	۲۶

۷. کسب توان و بازتوانی اجتماعی: از مصاحبه‌ها چنین استنباط می‌شود که خواندن کتاب می‌تواند در کسب توان و بازتوانی اجتماعی به افراد کمک کند. کسب توان اجتماعی کسب هرگونه مهارت عقلایی و عملی است که از طریق خواندن، فرد کسب کرده و در روابط، رفتارها و عکس‌العمل‌های اجتماعی در جامعه خویش از نظر حرفه‌ای و یا احساسی-عاطفی به موفقیت و یا پایان رضایت‌بخش دست می‌یابد. در مورد بازتوانی اجتماعی نیز تجارب مشارکت‌کنندگان نشان داد بازگرداندن توانایی‌های فرد که ممکن است در اثر هر حادثه ناخوشایند روحی یا جسمی از دست رفته باشد با خواندن کتاب‌ها و آثار مؤثر در زمینه بازتوانی و توانبخشی بدون نیاز به پزشک و تجویز دارو قابل برگشت است و فرد را از حالت سکون در خانواده به فعال در جامعه تبدیل می‌کند. از جمله دستاوردهای خواندن در این زمینه می‌توان به پیشرفت شغلی، کارآفرینی و درآمدزایی، تعامل با دیگران و توانایی شرکت در بحث‌ها و مناظرات اشاره کرد. جدول ۴ به اظهارات مصاحبه‌شوندگان اشاره کرده است.

جدول ٤. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع کسب توان و بازتوانی اجتماعی

زیرموضوعات کسب توان و بازتوانی اجتماعی	اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
پیشرفت شغلی	«دنیا مدام در حال پیشرفته. اگه بخوای تو شغلت موفق باشی باید بتونی با تغییرات جدید خودت رو وفق بدی. باید همیشه مطالعه داشته باشی تا بهترین شیوه انجام کارها رو بفهمی و کیفیت کارت رو بالا ببری. من مطالعاتم بیشتر در حوزه شغلم هست و به نفعم هم تموم شده»	۱۰
کارآفرینی و درآمدزایی	«من تابستان گذشته که بیکار بودم با استفاده از کتاب مدل‌های چوبی کارهای دستی چوبی قشنگی ساختم که تونستم بفروشمشون، البته به فامیلا!»	۵
تعامل (ارتباط مؤثر و بهبود روابط)	«در ارتباط با نامزدم واقعاً مشکل داشتم. مدام بینمون دعوا می‌شد ... می‌دونستم بخشی از مشکلاتم برمی‌گرده به عدم تجربه و عدم شناختم از مردها. تصمیم گرفتم تو این حوزه مطالعه کنم. چندتا کتاب مختلف تو حوزه ارتباط مؤثر و شناخت مردان خوندم، می‌تونم بگم تأثیر خوبی رو رابطه‌امون گذاشت. حداقل دعواهامون کمتر شد ...»	۲
توانایی در بحث‌ها و مناظرات	«با مطالعه آگاهی و اطلاعات ما بالاتر میره. این افزایش آگاهی مارو از فردی منفعل تبدیل به فردی می کنه که دوست داره در بحث ها و گفت و شنودها به صورت پویا شرکت کنه و نظر خودش رو بده و فقط یه شنونده ثابت نباشه»	۲۹

۸. کسب تجربه: تجربه در طول زندگی یک شخص ممکن است بارها کسب شود؛ برخی از آن‌ها به‌سادگی و برخی دیگر با هزینه‌های گزاف و پیامدهای ناگوار اتفاق می‌افتد؛ اما در اینجا آنچه اهمیت دارد کسب تجربه مصاحبه‌شوندگان از طریق خواندن است که اظهار داشتند بدون تجربه شخصی و به‌طور صرف با استفاده از تجربه کسب شده از طریق خواندن توانسته‌اند از مرحله یا مراحلی از زندگی با موفقیت و یا با شدت تنش کمتر عبور کنند. امروزه قدرت شبیه‌سازی مغز انسان در موارد مشابه آشکارا اثبات شده است. طبق اظهارات مشارکت‌کنندگان خواندن می‌تواند این قدرت را در مغز تقویت کرده و در مواقع مورد لزوم به‌خوبی به‌کار برد. خواندن مسائل و مشکلات رخ‌داده در گذشته به مغز این آمادگی را می‌دهد که با استفاده از ماحصل تجربه دیگران بتواند در مسائل و مشکلات جدید با موفقیت عمل کند و کمتر دچار طی کردن مسیر و دستیابی به هدف از طریق آزمون و خطا شود. با گذشت زمان و انباشته شدن چنین تجربیاتی فرد به فردی توانا و ماهر تبدیل می‌شود. در این زمینه مشارکت‌کننده‌ای می‌گوید: «یه فرد اهل مطالعه به خاطر دانسته‌هاش دایره تجاربش هم وسیع‌تر می‌شه، بدون اینکه خیلی از اون تجربه‌ها در زندگی خودش عملاً رخ داده باشه. تجربه آدم‌های خیلی زیادی رو به‌دست میاره ... بنابراین کمتر به خطا می‌ره. برای من واقعاً این طوری بوده. البته نوع کتاب خیلی مهمه. من از کتاب‌هایی که معمولاً عملی هست و راهکار می‌ده خوشم میاد». مشارکت‌کننده دیگر می‌گوید: «... خیلی کتاب‌ها هم بودن که واقعاً با خوندنشون توی زندگی از تجربه‌هاش استفاده کردم. زمانی کتاب فرنگیس رو خوندم که مدتی بود مشکلات روی سرم هوار شده بود. با خوندنش واقعاً درس گرفتم. اول اینکه خودم رو در برابر اون دیدم و دیدم سختی‌های من هیچن! و بعد به توانایی‌های آدم پی بردم که یک زن چقدر می‌تونه قدرتمند باشه و اراده قوی تا چه حد می‌تونه به کمکم بیاد. اینو واقعاً می‌گم مشکلاتم پیش چشمام هیچ شدن و تونستم در برابرشون مثل اون رفتار کنم».

۹. درمان مشکلات: طبق اظهارات مشارکت‌کنندگان، خواندن کتاب توانسته است با بازگشایی افق‌های جدید از توانایی‌های انسان در درمان مشکلات ناشی از بینش نسبت به خود، مؤثر باشد. مشارکت‌کننده‌ای اظهار می‌دارد: «قبول دارید که حسادت تو وجود همه کم یا زیاد هست؟! منم گاهی وقتا حسادت خیلی اذیتم می‌کرد. با مشاور مذهبی تماس گرفتم. یه کتاب معرفی کردن به نام حسادت ... بعد از خوندنش و عمل کردن به بعضی از دستورالعمل‌هاش تونستم تا حدودی به حسادتم غلبه کنم و از آزارش خلاص بشم».

۱۰. بهبود کیفیت زندگی: یافته‌ها نشان داد که مسائلی مانند تندرستی و سلامت، بهداشت فردی و اجتماعی و تغذیه از شاخص‌های کیفیت زندگی برای مشارکت‌کنندگان به‌شمار می‌روند. خواندن در زمینه موارد ذکر شده کمک شایانی در بهبود کیفیت زندگی خوانندگان به‌دست داده است. همچنین از دیگر دستاوردهای

خواندن در زمینه بهبود کیفیت زندگی، هدفمندسازی (آشنایی با هدف و یا خلق هدف) و تربیت مؤثر کودکان بود. مصادیق اظهارات اعضا در موضوع بهبود کیفیت زندگی در جدول ۶ آمده است.

جدول ۵. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع بهبود کیفیت زندگی

زیرموضوعات بهبود کیفیت زندگی	اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
هدفمندسازی	«تأثیر مطالعه روی من این بوده که برای زندگیم هدف‌گذاری کنم و بر مبنای اهدافم برنامه‌ریزی کنم. حتی یاد گرفتم که همین برنامه‌ریزی رو چطوری انجام بدم که منو به هدف‌هام برسونه»	۸
تندرستی و سلامت	«من واقعاً فرصت باشگاه رفتن نداشتم اما کتاب‌های زیادی درباره ورزش و انواع حرکات ورزشی مصور وجود داره که من استفاده کردم ... الان چند ساله که تو خونه ورزش می‌کنم ...»	۱۳
بهداشت فردی و اجتماعی	«تو قفسه چندتا کتاب درباره بهداشت بانوان بود. اطلاعات جالبی می‌داد. نکاتی که شاید اصلاً بهش توجه نکنیم»	۱۵
بهبود تغذیه	«چندتا کتاب خوب از کتابخونه گرفتم همش درباره تغذیه دوران بارداری بود که خیلی کمکم کردن. من حالت تهوع زیادی داشتم و نمی‌خواستم از دارو استفاده کنم تو کتاب دنبال راه‌حل گشتم تا اینکه پیدا کردم پاپ‌کورن به‌دلیل اینکه حاوی مقدار زیادی فیبر هست، می‌تونه در کم کردن حالت تهوع کمک کنه ... واقعاً نتیجه گرفتم»	۲۱
تربیت مؤثر کودکان	«تربیت صحیح بچه‌ها با شناخت صورت می‌گیره. با مطالعه می‌فهمی دلیل رفتارها و برخوردهای کودکت چیه و یاد می‌گیری چطوری باهاش رفتار کنی. مثلاً من دخترم شروع کرده بود به ناخن جویدن. مطالعه که کردم، فهمیدم وقت‌هایی‌که من به‌دلیل رفتار اشتباهش رو سرش داد می‌زنم، اونم این رفتار رو نشون می‌ده. فهمیدم موقع عصبانیت با بچه‌ام ملایم‌تر برخورد کنم تا اونم این عکس‌العمل رو نشون نده و همین‌طور هم شد»	۲۵

۱۱. کسب اعتبار: به‌دست آوردن جایگاه مطلوب و مقبولیت و محبوبیت اجتماعی یکی از دستاوردهایی است که در پس موفقیت از طریق خواندن در زمینه‌های متفاوت و متنوع علمی و غیرعلمی به‌دست می‌آید. برخی افراد اظهار داشتند که با هدف کسب اعتبار مطالعه می‌کنند و برخی دیگر نیز کسب اعتبار را دستاورد خواندن کتاب‌های خاص خویش اظهار داشتند؛ اما آنچه که در هر دو گروه مشترک است این است که کسب شهرت اجتماعی و کسب محبوبیت اجتماعی از نتایج عملی خواندن بوده است. طبق متن مصاحبه‌ها کسب شهرت اجتماعی اغلب برای پژوهشگران و دانشجویان و افراد متصل به مؤسسات آموزش عالی و آموزش و پرورش در مطالعات علمی و پژوهشی (نظری و عملی) اتفاق افتاده است. از دستاوردهای چنین مطالعه‌ای کسب شهرت در مجامع بین‌المللی علمی نیز عنوان شده است. متن مصاحبه‌ها همچنین نشان می‌دهد کسب محبوبیت اجتماعی علاوه در قشر تحصیل‌کرده اغلب در عامه جامعه و نوجوانان نیز وجود دارد. کسب محبوبیت اجتماعی در جامعه اطلاعات عمومی خوب فرد خواننده، بیان شیوا، مشکل‌گشا بودن فرد، رفتار مناسب اجتماعی، درک و هوش

اکتسابی مناسب و مهرورزی به هم‌نوع، خود را می‌نمایاند. با کسب چنین مهارت‌هایی فرد به‌راحتی محبوبیت خود را در جمع دوستان و آشنایان کسب می‌کند. مصادیق اظهارات اعضا در موضوع کسب اعتبار در جدول ۷ آمده است.

جدول شماره ٦. اظهارات مشارکت‌کنندگان با موضوع کسب اعتبار

زیرموضوعات کسب اعتبار	اظهارات مشارکت‌کنندگان	کد
کسب شهرت و محبوبیت اجتماعی	«همسر من خیلی اهل مطالعه و علمه. مطالعاتش باعث شده که تو محل کارش به چشم دیگه‌ای بهش نگاه کنن. چون سوادش بالاست و همیشه محل رجوع دانشجوهاست ...»	۲۰
کسب جایگاه و منزلت اجتماعی	«کتاب خوندن سودمحور و سودگرا نیست. بیشتر وقت‌ها سود معنوی عایدت میشه و نمی‌تونی بگی من این کتابو خوندم و بعد تو این کار موفق شدم. یکی از مصادیق عملی که خود من با کتاب خوندن به‌دست آوردم احترام اجتماعی بود. وقتی مطالعه داشته باشی نوع حرف زدن و تفکر آدم با دیگران متفاوت می‌شه، هرجا حرف بزنی مشخصه که این آدم کتاب‌خونه و چیزی سرش می‌شه، خود به خود بقیه برات ارزش قائل می‌شن ... تو جامعه فایلی برات باز می‌شه در قالب جایگاه احترام ...»	۱۹

۱۲. الگوبرداری: خلق و معرفی الگوهای رفتاری مناسب به‌ویژه برای کودکان و نوجوانان در جهت احراز شخصیت و برگزیدن صفات لازم برای موفقیت از جمله رسالت‌های کتاب به‌ویژه کتاب‌های تاریخی، مذهبی، ادبی و رمان بوده است. اظهارات مشارکت‌کنندگان حاکی از آن است که الگوسازی در اغلب موارد با خواندن کتاب خواه به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم شکل می‌گیرد. خواندن زندگی شخصی و حرفه‌ای اشخاص موفق، مشهور و یا محبوب، شوق و تمایلی خاص در ضمیر ناخودآگاه خواننده برای جایگزینی خویش ایجاد می‌کند که می‌تواند نقطه آغازی برای یک موفقیت جدید باشد. مشارکت‌کننده‌ای چنین می‌گوید: «خوندن زندگی بزرگان علم و ادب و اینکه اونها تو مسیر زندگیشون چقدر سختی و مرارت کشیدند و در مقابل چقدر موفق بودند و موانع و مشکلات باعث توقف اونها نشده، برای من درس‌های زیادی به همراه داشته ...».

۱۳. خلاقیت: خلاقیت جنبه‌های متعددی دارد که هر کدام از آنها باید در جای خود بررسی شوند. یک جنبه بسیار مهم خلاقیت، وجود شرایط لازم برای بروز این استعداد همگانی است. طبق اظهارات مشارکت-کنندگان عواملی همچون مهارت‌یابی، آموزش‌پذیری، انعطاف‌پذیری، سطح دانش و آگاهی، خطرپذیری، نترسیدن از اشتباه و شکست نیز در میزان خلاقیت و نوآوری افراد تأثیر فراوان دارند که با علاقه‌مند کردن افراد به خواندن به‌عنوان یکی از راه‌های آموزش خلاقیت می‌توان مهارت‌های ذکر شده را در کنار دیگر ملزومات آموزش و تعلیم و تربیت کسب کرد. مشارکت‌کنندگان در زمینه خلاقیت به‌طور خاص به مسئله کودکان اشاره کردند. ایشان اظهار داشتند فردی که از ابتدای کودکی با کتاب آشنا می‌شود و با نویسندگان مختلف، داستان-های مختلف و سرزمین‌ها و فرهنگ‌های متفاوت، علوم و هنرهای جدید یا حوادث مهم تاریخی آشنا شود، به-

طور حتم متفکر بار خواهد آمد و در نتیجه ارتباط با شخصیت‌های گوناگونی که در داستان‌ها خوانده، مقدمه تفکر و خلاقیت را در او ایجاد کرده و با بهره‌گیری از تخیل که ضرورت اساسی خلاقیت است، دنیایی بزرگ و پهناور مقابل چشمان کودک گشوده می‌شود و می‌تواند آزادانه خیال‌پردازی کند. مشارکت‌کننده‌ای ۳۸ ساله، با سابقه ۱۰ سال عضویت در کتابخانه در این زمینه می‌گوید: «خیلی وقت پیش از همین کتابخونه یک کتاب آموزش بافتنی امانت بردم. خودم الفبای بافتنی رو بلد بودم، اما با این کتاب خیلی چیزای جدیدتر یاد گرفتم. بعدش که بیشتر کار کردم دیگه خودم نقش‌ها و مدل‌های متفاوت اختراع می‌کردم. حتی الان مشتری هم برای کارهام دارم».

۱٤. مشارکت ذهنی: اعتماد یکی از عناصر بنیادین تعامل (مشارکت) اجتماعی است که در حل مسائل مربوط به نظم اجتماعی نقشی تعیین‌کننده دارد. اعتماد بین شخصی در روابط اجتماعی شکل می‌گیرد و در طول زمان تقویت می‌شود، بنابراین کم و کیف روابط، میزان و نحوه تعاملات می‌تواند در تقویت و شکل‌گیری اعتماد مؤثر باشد (باستانی، کمالی و صالحی هیکویی، ۱۳۸۷). ساز و کار پیوندهای اجتماعی، در شبکه روابط غیررسمی فرد، طی مکانیسمی به افزایش اعتماد اجتماعی منجر می‌گردد که به‌راحتی می‌تواند به یک اعتماد تعمیم‌یافته اجتماعی منجر شود. از طرفی افزایش سرانه خواندن، عمق و پهنه ارتباط و آگاهی افراد را گسترش می‌دهد و با در اختیار قرار دادن انواع تجربیات و شناساندن انواع اندیشه‌ها و تیپ‌های شخصیتی به فرد نوعی اعتماد بین‌فردی می‌بخشد که در نتیجه قابلیت افراد برای مشارکت ذهنی با دیگران بیشتر می‌شود. مشارکت‌کننده‌ای می‌گوید: «عمه من اهل مطالعه‌اس ... اصلاً من همیشه در حال مطالعه دیدمش. تفاوتی که با دیگران می‌بینم اینه که همیشه دیگران رو راهنمایی می‌کنه و همه هم مشکلاتشون رو بهش می‌گن. ایشون همیشه یه راه‌حل خوب داره».

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش شناخت دستاوردها و اثرات عملی خواندن از دیدگاه اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه بود. بر اساس یافته‌ها، برخی از مشارکت‌کنندگان دارای اثرات بارز عملی خواندن در اجتماع بودند و برخی دیگر دارای اثراتی بودند که خواندن تأثیر متحول‌کننده و چشم‌گیری در ذهنیت آن‌ها ایجاد کرده بود که در نتیجه نهایی خود، منجر به اثرات عملی شده بود. برخی از مشارکت‌کنندگان نیز دارای هر دو اثرات عینی و ذهنی بودند.

در مجموع یافته‌های پژوهش نشانگر آن است که خواندن، بر همه جنبه‌های زندگی افراد تأثیر مثبتی داشته است. پیشرفت علمی از مشهورترین دستاوردهای خواندن در بین جامعه مورد مطالعه عنوان شد. یافته‌های پژوهش پالهنگ (۱۳۸۹)، دهقان‌پور (۱۳۹۴)، حسینی و بابایی (۱۳۹۴) و ظریف‌قاسمیان (۱۳۹۵) نیز نشان داد خواندن غیردرسی بر انگیزه و موفقیت تحصیلی افراد تأثیر مثبت داشته است. (Poorsoti & Davatgari Asl,

2016) و سوک (Suk, 2017) نیز تأثیر خواندن را بر مهارت نوشتاری، درک مطلب و سرعت خواندن دانشجویان زبان خارجی تأیید کردند. در واقع یکی از اصلی‌ترین دستاوردهای خواندن، زبان‌آموزی و افزایش دایره لغات خوانندگان است که به‌موجب آن در گفتار و نوشتار نیز توانمند می‌شوند.

از دیگر دستاوردهای خواندن که در اثر افزایش خواندن و دریافت اطلاعات حاصل می‌شود، توسعه ذهن بود. طبق اظهارات، هر اثر از هر نوعی که باشد حاصل دیدگاه، تفکر و اندیشه‌ای جدید است که تفاوت‌های زیادی با شخص دارد. مطالعه، شریک شدن با دنیای ذهنی و زبانی نویسنده است. با بالا رفتن حجم مطالعه، گستردگی ذهن و افزایش شناخت و دانش خواننده حاصل می‌شود و حجم عظیمی از دانایی، توانایی و علوم و فرهنگ وارد ذهن و زبان وی می‌شود. نتایج پژوهش سالاری و عابدینی دوکی (۱۳۹۵) نیز بر تأثیر خواندن بر تقویت قدرت تمرکز اشاره داشت. نتایج پژوهش‌های تامیر، بریکر، دودل فدر و میچل (Tamir, Bricker, Dodell-Feder & Mitchell, 2015)، بلاک و بارنز (Black & Barnes, 2015) و مامپر و جرینگ (Mumper & Gerrig, 2017) نیز نشانگر تأثیر خواندن داستان بر توانایی‌های شناختی افراد و توسعه نظریه ذهن بود.

به‌روز بودن در زمینه‌های علم، اقتصاد، سیاست، فرهنگ، هنر و جامعه، یک شهروند را از فردی بی‌تفاوت به فردی اجتماعی که در سرنوشت خود و دیگران سهیم است، تبدیل می‌کند. به‌روز بودن دستاوردی بود که در سایه مطالعات منظم و پایدار عاید جامعه تحت مطالعه پژوهش حاضر شده است.

تفریح و دستیابی به آرامش و نشاط از دیگر آثار و نتایج خواندن بود که اکثر جامعه تحت مطالعه آن‌را تجربه کرده بودند. در نتیجه در دنیای پرهیاهوی امروز که هر فردی در طلب راهی برای کسب آرامش و آسایش خویش است، این اثر خواندن، بسیار قابل‌توجه است. اثری که با کمترین هزینه و بدون هیچ آسیبی سرشار از مزیت و فایده برای فرد است. از این‌رو، انتظار می‌رود دولت با همکاری نهادها و ارگان‌های مربوطه، فرصت‌های مطالعاتی مناسب به همراه تولید و دسترس‌پذیری منابع مطالعاتی مناسب، متناسب با نیاز و علاقه جامعه مخاطب فراهم آورند. پیرو این موضوع، شرط اول اجرایی شدن چنین انتظاری به یقین، تربیت نویسندگان مطلوب، کنترل مسائل اقتصادی، ترویج خواندن و از همه مهم‌تر پشتیبانی از نهادهای مربوطه همچون نهاد کتابخانه‌های عمومی است.

برداشت و نوع دیدگاه یک مکتب یا دین نسبت به جهان و هستی، جهان‌بینی نام دارد. شناخت و درک دیدگاه و نگرش ادیان نسبت به انسان و جهان در بستر خواندن حاصل می‌شود. درک جهان‌بینی که از نتایج خودسازی است، در مطالعات مذهبی و سیاسی بینش افراد را هویت بخشیده و هشیاری دینی و سیاسی به خواننده القاء می‌کند و بسیاری از ناآگاهی‌ها را جبران می‌کند. این اتفاق در تمامی سطوح وابسته به متغیر میزان پیگیری خواننده، جریان دارد. در حالتی دیگر، مطالعات مربوط به اخلاق و رفتار در زمینه فلسفه، روان‌شناسی و علوم

اجتماعی، عکس‌العمل‌های مناسب و درخور زمان و مکان را آموزش می‌دهد، در نتیجه خواننده دارای قابلیت-های نیک‌اندیشی در تمامی رفتارها و اعمال خویش خواهد شد و می‌تواند نواقصی مانند فقدان اعتماد به‌نفس و از این قبیل را جبران کند. خودسازی، خودپنداره مثبت و شخصیت‌سازی دستاوردی دیگر از خواندن برای مصاحبه-شوندگان پژوهش حاضر بود. در این راستا نتایج مطالعه تاجداران و همکاران (۱۳۹۳) در زمینه تأثیر خواندن بر افزایش خود پنداره و با پژوهش سالاری و عابدینی‌دوکی (۱۳۹۵) در ابعاد ایجاد حس رضایت از خود، لذت بردن از زندگی، معنادار شدن زندگی و رفع عواطف منفی، با مطالعه حاضر همسو است.

پیشرفت شغلی و درآمدزایی از جمله اهداف و نیازهای اصلی بسیاری از افراد در جامعه امروز است. مشارکت‌کنندگان اظهار داشتند مطالعات تخصصی آنها با کمترین هزینه، بستر این امر را برای آنها به نحو مؤثری فراهم ساخته است. همچنین افراد در سایه مطالعات خود به تجاربی دست یافته‌اند که به اعتقاد آنان منجر به عبور از مسیر زمان‌بر یادگیری از طریق آزمون و خطا شده است و به آنها توان حل مشکلات را با تکیه بر اطلاعات کسب شده از منابع اطلاعاتی داده است. برقراری ارتباط مؤثر در سطح خانواده و اجتماع نیز از جمله مهارت‌های ضروری برای هر فرد در جامعه است که این مهم نیز با تکیه بر خواندن در بین جامعه تحت مطالعه حاصل شده است. نتایج پژوهش سالاری و عابدینی دوکی (۱۳۹۵) نیز گویای تأثیر خواندن بر تقویت روابط اجتماعی و جلب نظر و حمایت دیگران بود.

ایجاد سطحی از مهارت و توان که به‌واسطه آن فرد در مسیر زندگی خود اهدافی را برای خویش تعیین نموده و همچنین برنامه‌های منظمی در جهت حفظ و بهبود وضعیت سلامت جسمانی و روحی خود داشته باشد، از دیگر دستاوردهای خواندن بود که توسط مشارکت‌کنندگان اظهار شد. این موارد موجب بهبود کیفیت زندگی فرد خواهد شد. در این راستا نتایج پژوهش سالاری و عابدینی دوکی (۱۳۹۵) در زمینه تأثیر خواندن بر ابعاد جسمانی فرد و سالم نگه‌داشتن محیط اطراف با پژوهش حاضر هم‌راستاست.

هر شخصی در اجتماع خواهان آن است که برای خود جایگاهی تعریف کند؛ اما کسب این جایگاه و تداوم آن برای هر شخص بسته به علل و عواملی است که یکی از این علل، علم هر شخص است. در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها همواره شخصی که اطلاعات بیشتری داشته و توانسته است با دادن اطلاعات خود گره‌ای از مشکلی خواه بزرگ و خواه ناچیز دیگران باز کند، مورد احترام بیشتری واقع شده است. در نتیجه خواندن توانسته است جایگاه و شخصیت انسانی را ارتقاء دهد و تمایز آشکاری ایجاد کند.

الگوبرداری از دیگر دستاوردهای خواندن توسط افراد عنوان شد. این دستاورد به‌ویژه برای نوجوانان و جوانان بسیار حائز اهمیت است؛ بنابراین شایسته است با خلق و انتشار کتاب‌های مناسب این سنین که به‌ویژه با زبان غیرمستقیم بستر لازم برای الگو گرفتن را فراهم می‌کنند، در این زمینه گام‌های لازم را برداشت.

اظهارات مشارکت‌کنندگان حاکی از آن است که خواندن یکی از مشهورترین ابزارهای ارتقادهنده هوش اکتسابی است. خلاقیت از جمله مواردی بوده است که مشارکت‌کنندگان توانسته‌اند به سبب خواندن، موفقیت‌های قابل‌توجهی در آن حیطه کسب کنند. کتاب‌هایی با مضامین آموزش خلاقیت، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، بسیار موفق عمل‌کرده‌اند. کشف و شهود یک فرد خلاق و اهل خواندن با منجر شدن به ایده‌ای جدید می‌تواند تبدیل به ثروت شود. ایده‌ای که حتی ممکن است با خواندن یک کتاب کوچک متولد شود. کسب چنین توانایی، فرد و چه بسا جامعه را به قدرت می‌رساند، به این دلیل که دنیای امروز دنیای اقتصاد است و اقتصاد، قدرت است و این قدرت دانش‌محور است؛ بنابراین در دنیای امروز با علم می‌توان به ثروت و در نهایت به قدرت رسید.

پیشنهادهای پژوهش

الف) راهکارهای اجرایی: با توجه به یافته‌ها و تحلیل نتایج مطالعه، چنین استنباط می‌شود که اجرای برخی اعمال باعث اصلاح و بهبود در امور کتاب و کتابخوانی در کشور می‌شود. برای رسیدن به این منظور پیشنهاد می-شود:

- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور هم در سطح ملی هم در سطوح مختلف بومی، همکاری و تعامل لازم را با رسانه‌های جمعی پر طرفدار مانند رادیو و تلویزیون، برخی روزنامه‌ها و مجلات با تیتراژ بالا را برای معرفی کتابخانه، ارزش خواندن و دستاوردهای آن به‌طور ویژه در بین اعضا داشته باشد؛
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای شناساندن ارزش و جایگاه کتابخانه و نتایج و اثرات مطالعه در بین اعضا، دست به ایجاد یک رسانه جمعی قوی برای مخاطب عام بزند؛
- کتابخانه‌های عمومی با تشکیل جلسات متنوع و جذاب هفتگی یا ماهیانه اجازه دهند اعضا بدون هیچ محدودیت سنی، جنسی، تحصیلاتی و از این قبیل، درباره مطالعات و دستاوردهای خود با یکدیگر به بحث و گفتگوی آزاد بپردازند؛
- کتابخانه‌های عمومی با استفاده از انواع تسهیلات دیداری-شنیداری در فضای مجازی، موفقیت‌های حاصل از خواندن اعضای خود را به‌طور گسترده نشر دهند و از این راه به جذب مخاطب و ارتقای فرهنگ مطالعه بپردازند؛
- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با همکاری دیگر ارگان‌ها و نهادهای وابسته با توجه به اهمیت دستاوردها و تأثیر خواندن در زندگی افراد دست به کشف و تربیت نویسندگان مناسب در تمامی زمینه‌های مورد نیاز مخاطبان بزنند؛

- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور متناسب با دستاوردهای خواندن اعضای خود، به تهیه و فراهم‌آوری مجموعه منابع اطلاعاتی پرداخته و با کسب حمایت بیشتر دولت در جهت توسعه فضاهای فیزیکی و تهیه منابع اطلاعاتی، سطح دسترس‌پذیری به منابع را افزایش دهد؛
- در سطح مدارس دستاوردهای حاصل از خواندن در بین مردم، ارائه و معرفی شود.

ب) پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی: بی‌شک دستاوردهای خواندن و اثرات عملی آن در زندگی افراد بسیار بیش از یافته‌های پژوهش حاضر است. در نتیجه اجرای پژوهش‌های زیر در آینده پیشنهاد می‌شود:

- سنجش دستاوردها و اثرات عملی خواندن در بین خواص جامعه و تأثیر آن در موفقیت‌های آنان؛
- سنجش و شناسایی رابطه بین انگیزه‌ها و دستاوردهای خواندن؛
- تبیین فرایند دستیابی به دستاوردهای خواندن و سنجش تأثیر دستاوردهای خواندن بر میزان و کیفیت خواندن افراد؛
- سنجش تأثیر متغیرهای دموگرافیک، شخصیتی و شناختی بر دستاوردهای خواندن اقشار مختلف جامعه.

منابع

آدلر، مارتیمر، و ون‌درون، چارلز (۱۳۷۱). *چگونه کتاب بخوانیم.* ترجمه محمد صرافی تهرانی. مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت فرهنگی.

استربرگ، جی کریستین (۱۳۸۴). *روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی.* ترجمه احمد پوراحمد و علی شماعی. یزد: دانشگاه یزد.

باستانی، سوسن، کمالی، افسانه، و صالحی هیکویی، مریم (۱۳۸۷). سرمایه اجتماعی شبکه و اعتماد متقابل بین شخصی. *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۶* (۶۱)، ۴۱-۸۱

پالهنگ، زینب (۱۳۸۹). *بررسی اثربخشی مطالعه کتاب‌های غیردرسی بر اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان لامرد در سال تحصیلی ۸۸-۸۹.* پایان‌نامه کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی. دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

تاجداران، منصور، پیوسته‌گر، مهرانگیز، و مرادی، فیضیه (۱۳۹۳). بررسی میزان تأثیر کتاب‌درمانی بر افزایش خودپنداره نوجوانان دختر دارای ۱۱ – ۱۶ سال عضو کتابخانه‌های عمومی شهر خرم‌آباد. *اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۰*(۴)، ۱۱۷-۱۳۰.

حریری، نجلا (۱۳۸۵). *اصول و روش‌های پژوهش کیفی.* تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.

حسینی، سیده حدیث، و بابایی، هدی (۱۳۹۴). *اثربخشی مطالعه روزانه شعر بر انگیزه تحصیلی دانشجویان.* در سومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم رفتاری، تهران، مؤسسه اطلاع‌رسانی نارکیش.

دهقان‌پور، مهدیه (۱۳۹۴). تأثیر مطالعه منابع غیردرسی بر انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی منطقه ۱۴ شهر تهران. *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۶* (۲۳)، ۱۰۵-۱۳۳.

سالاری، محمود، و عابدینی دوکی، مریم (۱۳۹۵). بررسی تأثیر وضعیت مطالعه بر کیفیت زندگی زنان شهر ساری. در *فرهنگ خواندن: مبانی نظری و راه‌های عملی ایجاد، توسعه و نهادینه کردن رفتار خواندن (صص. ۲۸۵-۲۹۶).* به کوشش سید مهدی حسینی. تهران: چاپار؛ سنندج: دانشگاه کردستان.

ظریف‌قاسمیان، نعیمه (۱۳۹۵). واکاوی رابطه مطالعه آزاد بر میزان موفقیت تحصیلی دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۲ (۱)، ۵۷-۷۵.

یاری، شیوا (۱۳۹۴). *خواندن در محیط دیجیتال*. در همایش ملی خواندن، دانشگاه کردستان، ۲۸-۲۹ آبان ۱۳۹۴. برگزار شده توسط دانشگاه کردستان و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.

Black, J.E., & Barnes, J.L. (2015). The effects of reading material on social and non-social cognition. *Poetics*, 52, 32–43. *Retrieved March 30, 2017, from* http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304422X15000558

Bundy, A. (2008). *A Nation Reading for Life: the Challenge for Australia's Public Libraries.* Retrieved august 30, 2016, from http://www.thefreelibrary.com/A+nation+reading+for+life%3A+the+challenge+for+Australia's+public...-a0190747231

Busayo, I.O. (2005). The reading habits of undergraduates as deduced from the use of the library: a case study of the university of Ado-Ekiti, Nigeria. Nigerbiblios, 16 (1-2), 60-70.

Eden, M. B., and Ofre, E.T. (2010). Reading and Internet Use Activities of Undergraduate Students of the University of Calabar, Calabar, Nigeria. *African Journal of Library, Archives and Information Science*, 20 (1), 11-18.

Hettinger, H. R. and Knapp, N.F. (2001). Supporting underachieving readers in the elementary classroom. *The Reading Teacher*, 55 (1), 26-29.

Loan, F.A. (2012). Impact of the internet surfing on reading practices and choices. *Webology*, 9 (1). Retrieved august 30, 2016, from http://www.webology.org/2012/v9n1/a94.html.

Mumper, M. L., & Gerrig, R.J. (2017). Leisure reading and social cognition: A meta-analysis. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 11*(1), 109-120.

Poorsoti, S., & Davatgari Asl, H. (2016). Effect of extensive reading on grammatical accuracy and fluency of EFL learners' writing performance. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 3 (2), 188-201.

Satija, M.P (2002). Reading and book culture. *Herald of Library Science*, 41 (1/2), 55-59.

Suk, N. (2017). The Effects of Extensive Reading on Reading Comprehension, Reading Rate, and Vocabulary Acquisition. *Reading research quarterly*, 52(1), 73-89.

Tamir, D.I., Bricker, A.B., Dodell-Feder, D., & Mitchell, J.P. (2015). Reading fiction and reading minds: the role of simulation in the default network. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 0 (0), 1-10. Retrieved March 26, 2017, from http://jasonmitchell.fas.harvard.edu/Papers/Tamir_neurolit_2016.pdf